

บทรายการวิทยุฟันทอล์ค
เรื่อง การตัดเหงือกและกระดูกเพื่อช่วยในการอุดฟัน
เรียบเรียงบทความโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ทันตแพทย์หญิง ดร. ศิโรรัช วัชรานาถ

มีหลายคนที่เคยไปพบทันตแพทย์เพื่อทำการอุดฟันแต่เมื่อทันตแพทย์ตรวจบริเวณที่ต้องการจะอุดฟันแล้วพบว่าบริเวณที่ฟันผุ ฟันแตก หรือฟันสึกนั้นอยู่ใต้เหงือกทำให้ไม่สามารถอุดฟันได้เลย ทันตแพทย์จะแจ้งว่าต้องทำการตัดเหงือก หรือ ตัดเหงือก ร่วมกับการกรอกระดูกลงเพื่อให้สามารถมองเห็นบริเวณที่อุดได้ชัดเจน รอยอุดไม่อยู่ใต้เหงือก และยังทำให้คงลักษณะทางกายวิภาคศาสตร์ที่ถูกต้องของฟันไว้ ไม่ทำให้เกิดการอักเสบหลังจากการอุดฟันอีกด้วย ซึ่งการตัดเหงือก หรือ ตัดเหงือก ร่วมกับการกรอกระดูก มีชื่อเรียกภาษาอังกฤษว่า crown lengthening หรือเรียกภาษาไทยว่า การผ่าตัดเพิ่มความยาวตัวฟัน

โดยปกติแล้วระยะระหว่างขอบฟันผุ ฟันแตก หรือขอบวัสดุอุดต้องอยู่เหนือขอบกระดูกประมาณ 3 มิลลิเมตร ซึ่งการประเมินโดยการตรวจในช่องปากอย่างเดียวอาจไม่สามารถตรวจได้ ต้องตรวจร่วมกับภาพถ่ายรังสี ถ้าทันตแพทย์ตรวจพบว่ามีฟันผุใต้เหงือก จะส่งผู้ป่วยไปถ่ายภาพรังสีบริเวณนั้นเพื่อประเมินว่าควรทำการตัดเหงือกเพียงอย่างเดียวหรือต้องกรอกระดูกร่วมด้วย ถ้าพบว่าระยะระหว่างขอบฟันผุถึงกระดูกมากกว่า 3 มิลลิเมตรสามารถตัดเหงือกเพียงอย่างเดียวได้ แต่ถ้าระยะนี้น้อยกว่า 3 มิลลิเมตรต้องกรอลดความสูงของกระดูกร่วมกับการตัดเหงือกเพื่อคงระยะนี้ไว้ให้ได้ประมาณ 3 มิลลิเมตร แต่ถ้าทำการตัดเหงือกอย่างเดียวโดยไม่กรอกระดูกให้ได้ระยะไม่น้อยกว่า 3 มิลลิเมตร แล้วอุดฟันเลยจะทำให้เหงือกบริเวณนั้นมีการอักเสบอยู่ตลอดเวลาโดยที่ไม่เกี่ยวกับคราบจุลินทรีย์ กล่าวคือถึงแม้ผู้ป่วยจะทำความสะอาดดีก็ยังคงมีการอักเสบของเหงือกบริเวณนั้นอยู่ดี นอกจากนี้ยังอาจจะทำให้เกิดการปวดบริเวณนี้แบบเรื้อรัง และทำให้เกิดการละลายของกระดูกบริเวณนั้นไม่สามารถกำหนดรูปแบบการละลายได้ ส่งผลให้เกิดเหงือกกรนตามมา ซึ่งจะส่งผลต่อความสวยงามและทำให้เกิดอาการ เสียวฟันตามมาด้วย

แสดงลักษณะของฟันผุใต้เหงือกจนไม่สามารถอุดได้ต้องทำการผ่าตัดเพิ่มความยาวฟัน

(<https://www.dentalcenter.gr/content/uploads/2017/03/Crown-Lengthening-2.jpg>)

เมื่อทันตแพทย์พิจารณาแล้วว่าไม่สามารถอุดฟันได้เลยต้องตัดเหงือกหรือตัดเหงือก ร่วมกับการกรอกระดูก ก่อน โดยส่วนใหญ่จะส่งผู้ป่วยไปทำหัตถการนี้กับทันตแพทย์เฉพาะทางหรือทันตแพทย์ที่ได้รับการฝึกฝนในหัตถการนี้ก่อน แล้วเมื่อแผลหายดีแล้วจึงทำการบูรณะฟัน สำหรับขั้นตอนการทำนั้นไม่น่ากลัวหรือยุ่งยากแต่อย่างใด โดยหลังจากที่ทันตแพทย์ทำการตรวจในช่องปากและภาพถ่ายรังสีแล้ว มีการวางแผน

การรักษาที่เหมาะสมแล้ว จะนัดผู้ป่วยมาทำการผ่าตัดเพิ่มความยาวตัวฟัน โดยเริ่มจากการฉีดยาชา ทำการลงใบมิตและตัดเหงือกในตำแหน่งที่วางแผนไว้ และทำการเปิดเหงือกบริเวณที่จะทำ จากนั้นทำความสะอาดกรอตกแต่งกระดูก ให้ได้ระยะประมาณ 3 มิลลิเมตรจากขอบล่างของรอยผุถึงขอบกระดูก ล้างด้วยน้ำเกลือ เย็บปิดแผลและแปะด้วยวัสดุปิดแผลที่เหงือกบริเวณนั้น ลักษณะของวัสดุปิดแผลจะมีสีขาว คล้ายหมากฝรั่ง แต่จะมีการแข็งตัว จะช่วยป้องกันแผลจากสิ่งแวดล้อมในปากรวมทั้งเชื้อโรค อาหารต่างๆ และช่วยลดการเจ็บแผลเมื่อถูกสัมผัสด้วย จากนั้นผู้ป่วยจะได้รับยาไปรับประทานเพื่อลดอาการปวดและการอักเสบ โดยทันตแพทย์จะแนะนำวิธีการดูแลแผลผ่าตัดด้วย โดยให้เลี่ยงการแปรงฟัน และการเคี้ยวในบริเวณนั้น ร่วมกับการใช้น้ำยาบ้วนปากเพื่อลดเชื้อโรคภายในช่องปากด้วย ทันตแพทย์จะนัดมา ตัดไหม ประมาณ 7-10 วัน จากนั้นรอประมาณ 6 ถึง 8 สัปดาห์จึงสามารถบูรณะฟันต่อไปได้

เนื่องจากระยะเวลาที่ต้องรอให้เหงือกหรือแผลผ่าตัดหายดีนั้นจะใช้เวลาานาน ดังนั้นทันตแพทย์อาจจะทำการกรอเนื้อฟันผุออกในวันที่ผ่าตัดแล้วอุดด้วยวัสดุชั่วคราวก่อนได้ แล้วค่อยมาอุดวัสดุถาวรต่อไปแต่ถ้ารอยผุไม่ลึกมากนักจะรออุดหลังจากแผลหายก็ได้

ขั้นตอนการรักษาทั้งหมดนี้ผู้ป่วยต้องให้ความร่วมมือในการมาทำหัตถการหลายครั้งเพื่อทำให้เกิดความสำเร็จในการรักษา เพราะผู้ป่วยบางรายอาจจะไม่เข้าใจว่าแค่อุดฟันทำไมต้องมาหลายรอบ และทำไมต้องผ่าตัดให้เจ็บตัวด้วย อุดไปเลยไม่ได้หรือ จึงเป็นหน้าที่ของทันตแพทย์ ที่จะอธิบาย ให้ผู้ป่วยเข้าใจถึงผลเสียที่อาจจะเกิดขึ้นได้ ถ้าอุดไปเลยโดยไม่คำนึงถึงระยะระหว่างขอบรอยผุ กับกระดูกที่เหมาะสมดังที่ได้กล่าวไปข้างต้น จะทำให้สูญเสียฟันได้ในระยะยาวถ้ามีการละลายของกระดูกเกิดขึ้น หรือวัสดุอุดหลุดบ่ยเนื่องจากบริเวณใต้เหงือกจะมีทั้งน้ำเหลืองเหงือก น้ำลาย และเลือด ซึ่งจะหลั่งออกมาบกรวน กระบวนการอุดฟันทำให้การอุดฟันไม่สมบูรณ์ วัสดุหลุดง่าย และการที่มองเห็น บริเวณที่อุดไม่ชัดเจนอาจจะทำให้วัสดุอุดฟันไม่แนบไปกับคอฟัน ไม่เรียบ ทำให้คราบจุลินทรีย์มาเกาะสะสมบริเวณนี้ง่าย และทำให้เกิดการอักเสบของอวัยวะปริทันต์ตามมาได้ ดังสุภาษิตไทยที่กล่าวไว้ว่า “ เสียหน่อยเสียยาก เสียมากเสียง่าย ” ซึ่งหมายความว่า การเสียเพียงเล็กน้อยแต่ไม่ยอมเสีย ทำให้ต้องเสียมากกว่าเดิมในภายหลัง ดังนั้น ผู้ป่วยควรจะเสียเวลาเสียเงินค่ารักษาที่น้อยกว่า การเจ็บเพียงเล็กน้อย เพื่อทำให้การอุดฟันนั้นถูกต้องสมบูรณ์ ดีกว่าอุดไปเลยโดยไม่ตัดเหงือกแต่งกระดูกแล้วทำให้สูญเสียฟันในภายหลัง ต้องเจ็บตัวโดนถอนฟัน หรือทำการผ่าตัดที่ซับซ้อนยุ่งยากมากขึ้น และต้องมาใส่ฟันปลอมให้ราคาสูงหรือเสียเงินมากขึ้นตามไปด้วย จึงขอฝากข้อคิดตรงนี้ไว้ให้ผู้ป่วยที่อยู่ในสภาวะดังกล่าวนี้ไว้พิจารณาด้วยค่ะ

ก่อนจะลากันในวันนี้ขอฝากถึงผู้ป่วยทุกท่านค่ะว่า สิ่งที่ดีที่สุดคือการป้องกันไม่ให้เกิดฟันผุตั้งแต่แรก ถือเป็นการป้องกันที่คุ้มค่ามากที่สุด เพราะการแปรงฟันและการใช้ไหมขัดฟันเป็นประจำจะช่วยป้องกันการเกิดฟันผุโดยเสียค่าใช้จ่ายและเวลาเพียงเล็กน้อย เมื่อเทียบกับการเสียเวลาและเงินมาอุดฟัน หรือผ่าตัดเหงือกต่างๆ ดังนั้นการแปรงฟันที่ถูกรวิธีและการใช้ไหมขัดฟันเป็นประจำ ยังคงเป็นสิ่งที่ ถ้าผู้ป่วยทำแล้วจะส่งผลดีต่อสุขภาพช่องปากและเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุดค่ะ